

WALK

Een interactief verhaal

IN MY

gebaseerd op de verhalen

SHOES

van vluchtelingen

JUNIOR

LERARENHANDLEIDING

MET DE STEUN VAN :

België
partner in ontwikkeling

INHOUDSTAFEL

1. INLEIDING	3
2. LEER(PLAN)DOELEN	4
3. GEBRUIK VAN WALK IN MY SHOES	6
VOOR "WALK IN MY SHOES": HOE JE LEERLINGEN VOEBEREIDEN?	6
"WALK IN MY SHOES": HOE MET JE LEERLINGEN HET PARCOURS DOORLOPEN?	9
OVER DE OPBOUW VAN HET PARCOURS VAN "WALK IN MY SHOES"	11
NA "WALK IN MY SHOES": HOE VOER JE DE NABESPREKING MET JE LEERLINGEN?	13
TIPS OM MOEILIJKE DEBATTEN IN JE KLAS IN GOEDE BANEN TE LEIDEN.....	16
ACTIEPISTES	17
4. ACHTERGRONDINFORMATIE: VLUCHTELINGEN EN MIGRATIE IN ZES VRAGEN	18
5. ONDERTEUNEND MATERIAAL BIJ WALK IN MY SHOES	22
Werkblad voor de voorbereidende les.....	23
Schematisch overzicht van het parcours van Senait (voor jou als leraar)	24
Leestekst bij Walk in my shoes	25
Werkblad nabespreking	31

1. INLEIDING

EEN "SERIOUS GAME" OVER MIGRATIE

Walk in my shoes Junior is een digitale serious game, gebaseerd op waargebeurde verhalen van jonge vluchtelingen, waarmee je op een vernieuwende manier de complexe thema's migratie, conflict en samenleven in de klas kan verkennen. De tool is ontwikkeld door Caritas International. Met deze immersieve en interactieve tool kunnen jongeren en hun leraren zich verplaatsen in de schoenen van een leeftijdsgenoot die op de vlucht is en worden ze geconfronteerd met dilemma's waar mensen op de vlucht ook voor komen te staan.

Als deelnemer stap je in de schoenen van de jonge Senait tijdens haar vluchtparcours en leef

je mee met haar gedachten, angsten en hoop. Je wordt voor keuzes geplaatst die een grote impact hebben op haar leven of dat van haar naasten. Dit nodigt je uit om jezelf af te vragen: "Wat als ik in haar schoenen stond? Wat zou ik gedaan hebben?". Bij sommige dilemma's kan je een getuigenis bekijken om je te helpen bij je keuzes.

De oorspronkelijke versie van Walk in my shoes kwam in 2021 tot stand en was bedoeld voor jongeren in het secundair onderwijs (15 jaar en ouder). Deze "Walk in my shoes Junior" werd in 2023 ontwikkeld op maat van **jongeren tussen 10 en 14 jaar**.

Je kan de tool vinden via deze link: www.walk-in-my-shoes.be/junior

In deze handleiding ontdek je hoe je deze tool kan gebruiken.

WAAROM "WALK IN MY SHOES"?

Kinderen en jongeren groeien op in een maatschappij waar sterke meningen rond het thema migratie leven, vaak gevoed door misverstanden en desinformatie. Daardoor stellen ze zich soms ook vragen. Via een persoonlijke en meeslepemde ervaring, wil Walk in my shoes kinderen en jongeren bewust maken van de menselijke kant en complexiteit van migratie – bijvoorbeeld dat migreren vaak geen echte keuze is voor mensen op de vlucht, maar een gedwongen keuze. Het interactieve verhaal biedt inzicht in de conflictsituaties en onrechtvaardigheden die mensen aanzetten tot vluchten. Het illustreert

ook de uitdagingen die ze tegenkomen bij het zoeken naar een veilige thuis en een waardig leven, evenals de realiteit in hun aankomstland, of het nu België is of elders, door middel van een systematische benadering van migratie. Dankzij dit unieke verhaal van jongeren met een vluchtverleden, krijgen migratiekwesities een gezicht, naam en verhaal. Dit laat toe om het debat opnieuw op een persoonlijk niveau te voeren. De onderdompeling in het verhaal van een jongere op de vlucht, draagt bij aan empathie en helpt het wij-zij denken te overstijgen, wat essentieel is voor een meer inclusieve samenleving en wereld.

DEZE HANDLEIDING

Deze handleiding is opgesteld om leerkrachten en vormingswerkers te begeleiden bij het gebruik van Walk in my shoes Junior. Je vindt hier alles wat je nodig hebt om je lessen op te bouwen op maat

van je klas en onderwijsdoelstellingen concrete activiteiten om je leerlingen voor te bereiden op Walk in my shoes, een lesplan voor de nabespreking, praktische tips, achtergrondinformatie.

DUURTIJD VAN DE ACTIVITEITEN

Hoeveel tijd voorzie je best voor "Walk in my shoes"?

- 1 lesuur voor de voorbereidende fase.
- 1 lesuur om Walk in my shoes te doorlopen. Je kan dit ook spreiden over meerdere lesuren.
- 2 lesuren voor de nabespreking en afsluitende opdracht.

DOELPUBLIEK

Walk in my shoes is in de eerste plaats bedoeld voor leerlingen in de derde graad van het lager onderwijs en de eerste graad van het secundair onderwijs. De tool is onder meer inzetbaar in de lessen wereldoriëntatie en in de levensbeschouwelijke vakken.

Het is belangrijk om in het achterhoofd te houden dat bepaalde gebeurtenissen en situaties in het parcours moeilijk kunnen liggen voor jongeren die iets gelijkaardigs hebben meegemaakt (bv. op de vlucht gegaan). Ga vooraf in gesprek met deze leerlingen en/of (indien mogelijk) hun ouders, om samen na te gaan of deelname aan Walk in my shoes wenselijk is.

2. LEER(PLAN)DOELEN

LEERDOELEN

Met Walk in my shoes kan je met je leerlingen werken aan volgende doelstellingen:

- Begrijpen dat migratie verband houdt met geweld en ongelijkheid in de wereld.
- Het begrip mensenrechten begrijpen en beseffen dat deze niet altijd overal ter wereld worden gerespecteerd.
- Begrijpen dat de plaats waar we geboren worden deels bepaalt voor welke keuzes we komen te staan.
- Begrijpen dat migreren een moeilijke en niet altijd vrijwillige beslissing is.
- Begrijpen dat vluchtelingen op zoek zijn naar een veilige plek om te leven. Het concept van asiel (internationale bescherming) begrijpen en zich ervan bewust zijn dat het een mensenrecht is.
- Vluchtelingen in de eerste plaats als mensen zien.
- Empathie en het vermogen om zich in anderen te verplaatsen vergroten, om zo vooroordelen te verminderen en de relaties met anderen te verbeteren.

LINK MET DE LEERPLANNEN

Het gebruik van Walk in my shoes draagt bij aan volgende leerplandoelen:

Leerplan ZILL (Katholiek Onderwijs Vlaanderen):

- **OWsa1:** Ervaren, onderzoeken, vaststellen en illustreren hoe mensen op verschillende manieren samenleven en groepen vormen.
- **OWsa6:** Ervaren, onderzoeken, vaststellen en uitdrukken hoe migratie een rol speelt bij de ontwikkeling van onze multiculturele samenleving en de meerwaarde hiervan inzien.
- **OWsa8:** Het belang van de fundamentele rechten van de mens en de rechten van het kind illustreren en daarbij ervaren en inzien dat rechten en plichten complementair zijn.
- **SEgb1:** Gevoelens en behoeften bij zichzelf en anderen beleven, aanvaarden, herkennen en in taal uitdrukken.
- **SEiv1:** Zich inleven in anderen, andere standpunten en situaties, zonder de eigen identiteit te verliezen.
- **IKlg2:** De eigen levensbeschouwelijke en spirituele kijk verruimen door in ontmoeting en in dialoog te treden met anderen.
- **IVoc4:** Alleen en met anderen kritisch reflecteren op ervaringen en bevindingen en daaruit leren.
- **TOmn3:** Actief deelnemen aan een gesprek.

Leerplan GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap:

- **20:** Met voorbeelden het belang illustreren van de fundamentele Rechten van de Mens en de Rechten van het Kind.
- **31:** Op een positieve manier omgaan met verschillen in leefgewoontes en cultuur.
- **38:** Illustreren met eigen voorbeelden hoe stereotypen en vooroordelen oorzaak kunnen zijn van discriminatie.
- **46:** Met eigen woorden uitleggen wat verhuizen is (ook naar een ander land).
- **47:** Positieve (bijv. een nieuw huis, een nieuwe job ...) en negatieve redenen (bijv. onveilige omgeving ...) opsommen waarom mensen verhuizen.
- **48:** Met eigen voorbeelden illustreren dat leven in een nieuwe woonomgeving niet altijd gemakkelijk is (andere gewoontes, andere taal, andere mensen ...).
- **66:** Empathie betonen n.a.v. historische en actuele feiten en problemen in de wereld waarbij aan mensen leed berokkend werd door menselijke gedragingen als uitbuiting, onverdraagzaamheid en oorlog.

3. GEBRUIK VAN WALK IN MY SHOES

VOOR "WALK IN MY SHOES": HOE JE LEERLINGEN VOORBEREIDEN?

Voor je start met het interactieve parcours, is het belangrijk om de leerlingen voor te bereiden op de context en thema's van Walk in my shoes, omdat die mogelijks ver van hun dagelijkse leefwereld afstaan. Je kan hiervoor gebruik maken van de leidraad die we in dit onderdeel aanreiken. Deze voorbereidende les duurt 1 lesuur.

Materiaal te voorzien (beschikbaar op onze internetpagina: zie QR code op het einde van het dossier)

- Powerpoint-presentatie, beamer en geluid
- De kaart van de route van Senait (blinde kaart van Afrika en Europa)
- De 5 getuigenissen van Eritrese jongeren (die je terugvindt in de PPT): print deze uit op A4 - formaat en hang ze op in de klas.
- Het werkblad met de stellingen, voor de tweede oefening (zie ook bijlage)

België: een multiculturele samenleving (oefening 1) - 10 minuten

- Vraag aan de leerlingen of ze **Romelu Lukaku** kennen, de bekende spits van het Belgische nationale team de Rode Duivels. Weten ze dat zijn papa in een ander land geboren is?
- Leg uit dat veel mensen tijdens hun leven in een ander land gaan wonen. Zijn er leerlingen in deze klas die in een **ander land geboren** zijn dan België? Of wiens ouders in een ander land geboren zijn? Laat leerlingen die dit wensen, kort iets vertellen.
- Leg uit dat er diverse redenen zijn waarom mensen in een ander land gaan wonen (migreren). Aan **welke redenen** denken de leerlingen? Noteer deze op het bord. Vul eventueel zelf aan (zie ook achtergrondinformatie, pg. 18).
- Sommige mensen verlaten hun land omdat ze er niet meer veilig zijn. Welke redenen op het bord hebben te maken met onveiligheid?
- Extra (optioneel): Sommige mensen die op de vlucht zijn, komen naar België en vragen in België **bescherming** aan. Toon volgend **filmpje**¹ dat is opgenomen in een OKAN-klas (Onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers) in Geel. Bespreek vervolgens:
  - Waarom zijn deze jongeren gevlucht en hoe voelt dit voor hen?
  - Wat zouden jullie missen als ze België moesten verlaten? Als dit niet gevoelig ligt, kan je ook aan de leerlingen die zelf uit een ander land komen, vragen wat zij missen uit hun land.

Maak kennis met Senait uit Eritrea! (oefening 2) - 20 minuten

- Leg uit dat de leerlingen een interactief verhaal zullen doorlopen, waarbij ze in de voetsporen stappen van **Senait**, een meisje van 13 jaar oud.
- Senait komt uit **Eritrea**. Vraag aan de leerlingen of ze al eens van Eritrea hebben gehoord. Duid het land aan **op de kaart** van de route van Senait (die je ook zal gebruiken tijdens het doorlopen van de Walk in my shoes). In welk continent ligt Eritrea? Kunnen ze de buurlanden benoemen? *(Op het parcours van Walk in my shoes zal Senait langs verschillende van deze landen passeren. Dat maakt het interessant om deze landen nu al even te vermelden.)*
- Laat leerlingen alvast kennismaken met het leven in Eritrea. Je hebt de **5 getuigenissen** uitgeprint en opgehangen in de klas. Geef elke leerling het werkblad en overloop de stellingen. Vervolgens lopen de leerlingen rond en lezen ze de informatie uit de getuigenissen. Op basis daarvan beoordelen ze de **stellingen** als **juist of fout**.
- Overloop tot slot de antwoorden klassikaal en geef indien nodig extra informatie.

1. VRT (2022): https://www.vrt.be/vrtnws/nl/kiik/2022/03/15/1212-okan-geel-je7-arvato_47444452/. Je vindt de link ook in de Powerpoint.

Oplossing stellingen-oefening:

1. In Eritrea spreken alle inwoners dezelfde taal en hebben ze hetzelfde geloof.

FOUT – zie getuigenis Selam: Het is een heel divers land, er worden heel veel verschillende talen gesproken. Tigrinya is wel de meest gesproken taal.

2. In Eritrea kan je in de gevangenis worden opgesloten omwille van je geloof.

JUIST – zie getuigenis Sarah: Er zijn vier 'erkende' groepen die hun geloof mogen uitoefenen: volgers van de Eritrees-orthodoxe kerk, de Evangelische (Lutherse) kerk, de katholieke kerk en soennitische moslims. Andere stromingen, zoals de pinkstergemeente en Jehovah's getuige, mogen dat niet. Als zij hun geloof actief uitoefenen, kunnen ze opgepakt worden.

3. Jongeren in Eritrea moeten vanaf 18 jaar – en soms vroeger – verplicht het leger in.

JUIST – zie getuigenis Yonas. Jongeren zijn vanaf 18 jaar dienstplichtig, maar ook alle middelbare scholieren, meisjes en jongens, worden gedwongen hun laatste jaar af te maken in het militaire kamp Sawa. Elk jaar worden duizenden jongeren vanuit hun huizen in het hele land onder dwang naar Sawa gebracht. De leerlingen brengen een jaar door in Sawa en volgen een schema dat examenvorbereidingslessen voor de middelbare school combineert met verplichte militaire training. De gedwongen inlijving in het leger is in strijd met internationale normen. Bron: **Human Right Watch**, 2019.

4. De dienstplicht duurt ongeveer 1 jaar.

FOUT – zie getuigenis Yonas. Na een jaar in het militaire kamp Sawa worden jongeren, grotendeels gebaseerd op hoe goed ze het doen in hun examens, ofwel gedwongen om zich bij het leger aan te sluiten, of ze worden naar een opleiding geleid en later ingelijfd om voor de overheid te werken in een burgerlijke functie. Dit zonder keuze te hebben in de aard van het werk en de plaats van tewerkstelling, en vaak in onderbetaalde en zware jobs (handenarbeid). Militaire training en nationale dienst zijn verplicht voor alle Eritreeërs en vaak voor onbepaalde tijd, ondanks bepalingen in de Eritrese wet die de nationale dienst beperken tot 18 maanden. Bron: **Human Right Watch**, 2019.

5. Eritreeërs hebben veel vrijheid om een studie of job te kiezen.

FOUT – zie getuigenis Yonas. Eritreeërs moet vaak lange tijd verplicht in dienst gaan van het leger of de staat. Tijdens hun dienstplicht krijgen ze een job toegewezen, bijvoorbeeld bij constructiewerken of in de landbouw. Ze mogen geen ontslag nemen of een andere job kiezen. Mensen die aan de dienstplicht proberen te ontsnappen, riskeren zware straffen.

6. In Eritrea leeft men in het algemeen graag omringd door familie en vrienden.

JUIST – zie getuigenis Eden.

7. Mensen spreken er op straat heel vaak over wat er niet goed loopt in de politiek.

FOUT – zie getuigenis Dawit: er is zeer weinig vrijheid van meningsuiting, je loopt het risico opgepakt te worden als je te kritisch bent.

8. De meeste kinderen gaan er naar school.

JUIST – zie getuigenis Selam.

Mensenrechten: niet overal vanzelfsprekend (oefening 3) - 20 minuten

- **Mensenrechten** zijn een belangrijk thema in Walk in my shoes. Vraag of leerlingen weten wat mensenrechten zijn.
- Leg uit: Mensenrechten zijn, zoals het woord verkapt, rechten voor alle mensen. Na de Tweede Wereldoorlog verklaarden een heleboel landen zich akkoord met het belang van een aantal **basisrechten** voor **alle mensen**. Zo kwam de "Universele Verklaring van de Rechten van de Mens" tot stand. De mensenrechten moeten ervoor zorgen dat iedereen **eerlijk en goed behandeld** wordt.
- In de Powerpoint worden enkele mensenrechten getoond aan de hand van pictogrammen. Kunnen de leerlingen de mensenrechten **herkennen** die afgebeeld worden?
- Veel landen hebben deze rechten overgenomen in hun wetten, om zeker te zijn dat ze gerespecteerd worden. Maar er zijn ook nog veel landen waar ze niet gerespecteerd worden. Dat heb je misschien gemerkt in de **getuigenissen** over Eritrea. Vraag aan de leerlingen om bij de drie getuigenissen aan te geven welk mensenrecht **niet gegarandeerd** is.
- Leg uit dat het gebrek aan mensenrechten ertoe kan leiden dat mensen **op de vlucht** slaan. Noteer dit op het bord bij de redenen die de leerlingen in de eerste oefening hebben genoemd.
- Leg ook uit dat het aanvragen van **internationale bescherming (asiel)** ook een mensenrecht is. Dat werd in internationale verdragen vastgelegd die door heel veel landen ondertekend werden.² Dat betekent dat mensen wiens mensenrechten niet gerespecteerd worden en die in gevaar zijn, bescherming kunnen vragen in een ander land. Bijvoorbeeld: veel Eritreeërs verblijven als vluchteling in Ethiopië (een buurland van Eritrea), veel Oekraïners verblijven als vluchteling in Polen of andere Europese landen, ...
- Je kan nu aan de slag gaan met Walk in my shoes. Op de volgende pagina lees je hoe je dit kan doen en welke instructies je vooraf aan je leerlingen geeft.

² Het recht om asiel aan te vragen werd vastgelegd in het Vluchtelingenverdrag of de Conventie van Genève, aangenomen in 1951. Helaas komt dit recht vaak onder druk te staan, ook in Europese landen. Denk bijvoorbeeld aan de praktijk van 'pushbacks', waarbij migranten over de grens worden gezet zonder dat ze de kans krijgen om bescherming te vragen.

"WALK IN MY SHOES": HOE MET JE LEERLINGEN HET PARCOURS DOORLOPEN?

Walk in my shoes is een interactief en immersief verhaal. Je leest dit verhaal voor aan je leerlingen. Doorheen het verhaal staat Senait – het hoofdpersonage – voor dilemma's en vraagt ze hulp om een beslissing te nemen. Je leerlingen beslissen op dat moment hoe het verhaal verdergaat. Het hele parcours wordt ondersteund met beeld en geluid. Daarvoor maak je gebruik van het online platform www.walk-in-my-shoes.be/junior, dat je kan projecteren.

Voorzie minimum één lesuur om Walk in my shoes te doorlopen. De briefing (twee lesuren) volgt best meteen na het parcours. Je kan het parcours ook over meerdere lessen spreiden, met telkens een 'cliffhanger'.

Materiaal te voorzien:

- Je hebt een voldoende stabiele internetverbinding nodig.
- Surf naar het ondersteunend platform www.walk-in-my-shoes.be/junior
- IT- en klankmateriaal te voorzien: computer + beamer + boxen.
- Het verhaal dat je zal voorlezen aan de leerlingen (in bijlage en QR-code op het einde van het dossier).
- De kaart van de route van Senait (die je mogelijks ook al gebruikte in de voorbereidende les) (QR-code op het einde van het dossier). Hang de kaart op het bord. Voorzie eventueel een klein magneetje dat het personage uitbeeldt, om Senait's route weer te geven op de kaart.

Hoe werkt het platform "Walk in my shoes"?

Het platform bestaat uit verschillende elementen:

- **Homepagina:** toegang tot het Nederlands- en Franstalige platform.
- **Startscherm (grote kaart):** beluister de introductie en klik vervolgens op "start". Het parcours van Senait begint en narratieve scènes (audiovisueel) worden afgewisseld met dilemma's.
- **Narratieve scènes:** verschillende étapes van Senait's verhaal. Deze scènes zijn beperkt tot beeld en achtergrondgeluid, het is de bedoeling dat jij als leerkracht het verhaal voorleest.
- **Dilemma's:** Senait staat voor een dilemma en vraagt hulp om een beslissing te nemen. Je leerlingen zullen gezamenlijk een keuze moeten maken. Bij enkele dilemma's is ook een getuigenis voorhanden, die je leerlingen helpt om een beslissing te nemen.
- **Aardrijkskundige kaart:** na sommige narratieve scènes wordt via een detailkaart getoond welke landen Senait doorkruist. Daarnaast maak je best ook gebruik van de papieren kaart van de route zodat leerlingen een goed zicht hebben waar Senait zich op elk moment bevindt.
- **Epilogen (roze scherm):** wanneer je alle keuzes hebt gemaakt, bereik je de epiloog. Hier ontdek je hoe Senait's leven er op middellange termijn uitziet, ofwel in haar thuisland, een buurland van Eritrea of in België, afhankelijk van de keuzes die je gemaakt hebt.
- Als je al snel tijdens het parcours bij een epiloog komt, kan je beslissen om het parcours te **herstarten** vanaf het begin om te zien hoe het verloopt wanneer je andere keuzes maakt. Geef aan dat je in het echte leven natuurlijk niet zomaar opnieuw kan beginnen.
- **Scènes overslaan:** je kunt altijd terugkeren naar een bepaalde plaats in het parcours door scènes die je al hebt doorlopen, over te slaan. Je kan ook terugkeren naar een bepaalde scène door de hyperlink op te slaan. Het nummer op het einde van de hyperlink verwijst telkens naar een specifieke scène.

TIP: Om zelf vertrouwd te raken met het opzet van Walk in my shoes, kan je het parcours van Eritrea uit de 'klassieke' versie www.walk-in-my-shoes.be, ontworpen voor leerlingen van 15 jaar of ouder, ter voorbereiding uitproberen. In deze versie wordt het parcours niet voorgelezen door de leerkracht maar is de tekst ingesproken. Het parcours is iets uitgebreider, want voor de Junior-versie hebben we een aantal zware scènes weggenomen. Je kan in deze versie ook artikels en interviews raadplegen die je nog meer inzicht bieden in de situatie in Eritrea en andere landen op de route van Senait (zo ben je voorbereid op eventuele vragen van de leerlingen).

Welke instructies geef je best aan je leerlingen voor jullie starten met het parcours?

- We zullen nu luisteren naar het verhaal van Senait. Senait komt uit Eritrea. **Luister goed** naar wat ze vertelt, want je zal Senait moeten helpen om moeilijke keuzes te maken.
- Het verhaal dat Senait vertelt, is geen verzonnen verhaal. Senait bestaat niet echt, maar alles wat aan bod komt, is **gebaseerd op waargebeurde verhalen** van verschillende jongeren.
- Als je voelt dat iets moeilijk is om naar te luisteren en dat je niet op je gemak bent, dan kan je je handen op je oren leggen of even de klas verlaten.
- Als je iets niet goed begrijpt (een woord, of een gebeurtenis), mag je altijd vragen stellen.

Hoe begeleid je als leraar Walk in my shoes?

Walk in my shoes is een klassikale beleving waarbij jij als leraar een drievoudige taak hebt:

- **Je leest het verhaal van Senait voor.** Het is belangrijk om daarbij regelmatig na te gaan of je leerlingen alles goed begrepen hebben. Dit kan bijvoorbeeld door vóór elk dilemma één van de leerlingen te vragen een samenvatting te geven van de situatie.
- **Je bedient het platform.** Dit is heel eenvoudig. In de leestekst staat duidelijk aangegeven wanneer je naar een volgende scène moet doorklikken.
- **Je begeleidt bij elk dilemma het keuzeproces van de leerlingen.** Vraag aan je leerlingen wat zij zouden doen, laat enkele leerlingen hun mening geven en laat hen vervolgens stemmen. Je kan hen daarvoor genummerde, gekleurde kaartjes geven (keuze 1, keuze 2, keuze 3) die ze in de lucht steken. Wil je je leerlingen in beweging zetten? Hang in verschillende hoeken van de klas fiches op met 'keuze 1', 'keuze 2', 'keuze 3' en laat hen bij elk dilemma kiezen door naar de hoek van hun voorkeursoptie te gaan.

OVER DE OPBOUW VAN HET PARCOURS VAN "WALK IN MY SHOES"

Focus 'voor' - 'tijdens' - 'na'

Migratie is heel complex en kan niet - zoals dat soms in de media gebeurt - kort samengevat worden in een enkel traject. Met "Walk in my shoes" willen we migratie in zijn geheel benaderen, met name de diepere oorzaken van migratie, de migratiereis die vaak uit verschillende etappes bestaat en het

vraagstuk rond samenleven. Het parcours van Senait bestaat dan ook uit deze drie fasen: voor (in het land van herkomst), tijdens (de migratiereis) en na (het uitbouwen van een toekomst in een nieuwe samenleving).

Bestemming onbekend

Wanneer mensen gedwongen worden om de regio te verlaten waar ze zijn opgegroeid, hebben ze zelden een specifieke eindbestemming voor ogen. Met "Walk in my shoes" willen we jongeren laten inzien dat mensen die gedwongen op de vlucht moeten gaan, vooral samen met hun geliefden in veiligheid willen leven en dat het niet per se hun bedoeling is om naar Europa te komen, zoals vaak wordt aangenomen. De meerderheid (58%) van

de mensen die vluchten, blijft in eigen land en van degenen die wel vertrekken, gaat 70% naar een buurland en niet verder.³ Slechts een minderheid van deze mensen komt aan in Europa en dat vaak pas na veel omzwervingen. Daarom zijn er, afhankelijk van de gemaakte keuzes, verschillende epilogen aan het verhaal: één in Eritrea, één in een buurland en één in België.

Niet-lineaire en complexe trajecten

Met oog op een goede verhaallijn, inzicht in het fenomeen migratie en speelbaarheid van het parcours, werden sommige gebeurtenissen of feiten in tijd en ruimte verkort (bv. de asielpcedure in België, de jaren in een vluchtelingenkamp ...). Dat zegt weinig over het gewicht van de gebeurtenissen en de processen op de mensen die in deze situatie zitten. Ook is het belangrijk dat leerlingen beseffen dat het parcours dat zij met Senait afleggen, kan verschillen van het parcours dat andere vluchtelingen

afleggen. De keuzes die de leerlingen maken, brengen Senait mogelijks tot in Europa, waar ze het statuut van vluchteling krijgt. Veel migratiereizen eindigen echter niet in Europa, maar bijvoorbeeld in een buurland van het herkomstland (als men al over de landgrenzen vlucht). Senait had ook in Eritrea of Ethiopië kunnen (ver)blijven als ze andere keuzes had gemaakt. En ook niet iedereen die in Europa toekomt, krijgt bescherming.⁴

3. HCR (2023), Global Trends in 2022. <https://www.unhcr.org/global-trends-report-2022>

4. Mensen op de vlucht uit Eritrea, worden in België meestal erkend als vluchteling. Maar zeker niet alle mensen die een verzoek om internationale bescherming doen, ontvangen een positieve beslissing. In 2022 was het CGVS (dat de verzoeken om bescherming behandelt) in 43% van de eindbeslissingen van oordeel dat de verzoeker daadwerkelijk bescherming nodig had.

Realistische parcours ... maar geen biografie

De verhalen die we vertellen, zijn geïnspireerd op echte verhalen en trajecten. Verschillende jongeren met een vluchtverhaal hebben ons geholpen bij het uitwerken van dit parcours. Opgelet! Geef je leerlingen mee dat het traject door ons is samengesteld.

Het bestaat uit stukjes waargebeurde verhalen. Maar het hele traject zélf, is niet waargebeurd. Het is níét het verhaal van een echte persoon. Ook het personage Senait bestaat niet echt.

De realiteit is soms zwaar

Het leven van de mensen op de vlucht bestaat uit heel wat moeilijke en zware ervaringen. Een aantal van deze moeilijke ervaringen (je familie achterlaten, moeten vertrouwen op een mensensmokkelaar, op een bootje de zee oversteken, ...) hebben we in het parcours verwerkt. We zijn hierbij op zoek gegaan naar een evenwicht dat afgestemd is op 10 à 14-jarigen. Sommige jongeren zijn echter gevoeliger dan andere. Daarom raden we je aan je

leerlingen voor te bereiden en hen te waarschuwen voor bepaalde harde passages in het spel. Let vooral op als er jonge leerlingen met een vluchtverhaal in je klas zitten – waarschuw hen van tevoren en laat hen zelf kiezen of ze hierbij aanwezig willen zijn. Je kan dit ook even overleggen met de ouder(s) – indien mogelijk.

NA "WALK IN MY SHOES": HOE VOER JE DE NABESPREKING MET JE LEERLINGEN?

Deze debriefing voorloopt in vier stappen. Eerst sta je stil bij de **eerste indrukken** van je leerlingen. Dan **reflecteer** je met hen over Senait's verhaal en vervolgens over de ervaringen van mensen op de vlucht wereldwijd. Tot slot wissel je uit rond de vraag: **wat kan ik betekenen** voor mensen op de vlucht? Voor de volledige debriefing heb je 2 lessen nodig. Heb je minder lestijd, dan kan je ervoor kiezen om bepaalde delen korter te behandelen.

Materiaal te voorzien:

- Post-its of blanco papieren (een half A4 per leerling is voldoende) voor de oefening 'eerste indrukken en gevoelens'.
- Het werkblad 'nabespreking' (in bijlage + QR-code op het einde van het dossier).
- Een 5-tal dobbelstenen of 5 sets met kaartjes met nummers 1 t.e.m. 6.
- 4 flappen papier voor het schrijfdebat, met op elk blad één vraag genoteerd (zie punt 3).
- Kaart van de opvang van vluchtelingen (zie powerpoint), afgeprint op minimum A4 formaat.
- De video van Sham en van Mohamed (via QR code op het einde van het dossier + in de powerpoint) + beamer en geluid.
- Een blanco postkaart (of briefpapier en omslagen) voor de afsluitende opdracht.

1. Eerste indrukken en gevoelens - 10 minuten

Introductie: "Nu je hebt kennisgemaakt met het verhaal van Senait, ben je misschien verrast of verdrietig. Ik ben dan ook benieuwd naar je gevoel op dit moment." Vraag hen **één woord** te kiezen dat hun gevoel weergeeft en dat op een papier te schrijven. Vraag de leerlingen om hun papier aan de klas te tonen en nodig hen uit om er iets meer over te vertellen.

2. Reflectie over Senait's verhaal - 20 minuten

Individueel (10 min): De leerlingen beantwoorden de 6 vragen over het verhaal van Senait die ze op het werkblad terugvinden.

1. Wat vond je het meest indrukwekkend aan het parcours van Senait?
2. Geef een voorbeeld van een keuze die je samen met Senait moest maken. Vond je dit een moeilijke of makkelijke keuze? Waarom?
3. Welke verschillende emoties (gevoelens) heb je opgemerkt bij Senait?
4. Wat heb je gemeenschappelijk met Senait? (op vlak van persoonlijkheid, dromen, relatie met familie...)
5. Was het makkelijk voor Senait om een plaats te vinden waar ze haar toekomst kan uitbouwen? Welke moeilijkheden kwam ze tegen? Waren er ook positieve elementen?
6. Ben jij al eens naar een ander land gereisd en hoe deed je dat? Is dit hetzelfde voor vluchtelingen denk je?

Uitwisseling in kleine groepjes (10 min): De leerlingen zetten zich in groepjes van 4 à 5. Elk groepje krijgt een dobbelsteen of een aantal genummerde kaartjes (1-6) die ze in willekeurige volgorde op de tafel leggen met het nummer naar beneden. Om de beurt gooit een leerling met de dobbelsteen of trekt een kaartje en beantwoordt de vraag die overeenkomt met het geworpen/getrokken nummer. Sommige vragen zullen meerdere keren aan bod komen, dat is niet erg. Loop rond en ondersteun waar nodig. Mooie of opvallende antwoorden kan je noteren. Sluit af door samen te vatten wat je de leerlingen hebt horen vertellen en vul waar nodig aan.

Inhoudelijke tips:

- **Vraag 5:** Je kan leerlingen laten stilstaan bij de rol van de smokkelaars, de grenswachten, de uitzichtloosheid van het verblijf in het vluchtelingenkamp, de gevaren onderweg, ... Er zijn ook positieve zaken: het feit dat Senait bijvoorbeeld kon rekenen op de steun van haar vriendin Mehret, van haar begeleidster en van Lucy.
- **Vraag 6:** Vluchtelingen moeten vaak een gevaarlijke reis ondernemen, bijvoorbeeld omdat ze geen reispapieren hebben en die ook niet zomaar kunnen krijgen. Meer info bij de achtergrondinformatie achteraan deze handleiding.

3. Schrijfdebat rond migratie en de keuze om te vluchten - 15 minuten

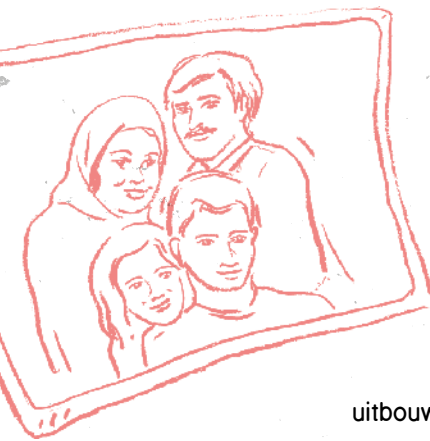
Hang vier flappen op in de klas met bovenaan telkens één vraag:

1. Wat zoeken mensen op de vlucht het *meest*?
Op wat voor plaats willen ze kunnen leven?
2. Hoe makkelijk is het voor hen om een veilige plek te vinden om te leven? Wat maakt het makkelijk/moeilijk?
3. Welke landen vangen veel mensen op de vlucht op?
  - Bij deze vraag laat je de leerlingen gebruik maken van de kaart in de powerpoint (slide 34). Je kan die afdrukken en bij de fiche hangen, of gewoon projecteren.⁵
4. Wat kunnen wij doen zodat de wereld een betere plek wordt voor iedereen?

Schriftelijke uitwisseling (5 min): De leerlingen lopen rond en beantwoorden de vragen door een reactie op de flap te noteren. Ze kunnen ook aanvullingen doen op wat andere leerlingen noteerden.

⁵ Deze kaart is afkomstig uit het Global Trends Report van de UNHCR, dat jaarlijks in juni verschijnt en de trends analyseert van het voorgaande kalenderjaar.
Meer info: <https://www.unhcr.org/global-trends>

Klassikaal (10 min): Op het einde vat je samen met de leerlingen kort de antwoorden op de flappen samen. Verbeter ook eventuele misvattingen bij de leerlingen of vul onvolledige antwoorden aan:

- **Vraag 1:** Mensen op de vlucht zoeken vooral een **veilige plek** waar ze een toekomst kunnen uitbouwen, liefst met hun familie.
- **Vraag 2:** Wanneer mensen op de vlucht gaan - in eerste instantie zo **dicht mogelijk bij huis** - komen ze vaak terecht in precaire of onveilige omstandigheden met weinig vooruitzichten (bijvoorbeeld: vluchtelingenkampen, uitbating, geweld ...). Sommigen besluiten hun reis verder te zetten en nog verder weg te trekken. Ze moeten dan **gevaarlijke routes** nemen: door de Sahara of met een boot over de Middellandse Zee bijvoorbeeld. Vaak zijn ze afhankelijk van de hulp van een smokkelaar, die het transport en de nodige papieren regelt en daar veel geld voor vraagt (zie ook 'achtergrondinformatie' achteraan de handleiding). Wat de situatie kan vergemakkelijken: landen die de mensenrechten en het asielrecht respecteren en vluchtelingen bescherming bieden, mensen die solidair zijn met elkaars moeilijkheden (denk aan Mehret, de leraar, Lucie), ...
- **Vraag 3:** Landen die het grootste aantal vluchtelingen opvingen in 2022 in absolute cijfers, waren Turkije, Iran, Colombië, Duitsland en Pakistan. **70%** van alle vluchtelingen wereldwijd is naar een **buurland** getrokken (landen die grenzen aan het herkomstland). Leerlingen denken misschien dat de route van Senait sowieso in Europa moest eindigen. Het is een veel voorkomende misvatting dat de meerderheid van de vluchtelingen naar Europa of naar rijke landen komt. Om deze misvatting niet in stand te houden, kan je benadrukken dat - afhankelijk van de genomen beslissingen - de route ook op andere plaatsen kon eindigen: in Eritrea zelf, in een buurland, ...
- **Vraag 4** kan je gebruiken als overstap voor het laatste deel van de nabespreking.

4. Wat kunnen wij doen? - 15 minuten

Stel volgende vragen aan je leerlingen:

• **Stel dat jij uit je land zou moeten vluchten**, en je komt toe in een nieuw land. Wat zou je nodig hebben?

- Bijvoorbeeld: een plaats om te slapen, een school, volwassenen die me kunnen helpen, nieuwe vrienden, contacten met mijn familie, hulp om de taal te leren ...

• Hoe kunnen we ervoor zorgen dat mensen die gevlucht zijn, zich welkom en ondersteund voelen in een nieuwe buurt, op een nieuwe school?

- ▶ ○ Laat je leerlingen de getuigenis van Sham⁶ beluisteren. Vraag hen: Wat bedoelt Sham met "geen etiketten plakken"? Waarom is dat belangrijk voor haar?

• Zie je mensen met een vluchtverhaal **anders** nadat je deze ervaring hebt gehad? Wat ga je onthouden?

- ▶ ○ Laat je leerlingen de getuigenis van Mohamed⁷ beluisteren. Vraag hen: Wat vinden jullie? Denken we snel dat iemand 'anders' is, omdat

hij/zij uit een ander land komt, er anders uitziet, ...? Welke gelijkenissen zie je tussen jezelf en Mohamed?

- Laat de leerlingen een **wens noteren** voor een jongere die nieuw in België toekomt. Je kan hen deze wens ook op een (zelfgetekend) postkaartje laten schrijven en verzenden naar een opvangcentrum voor asielzoekers in je buurt. Of laat je leerlingen een brief schrijven. Wie weet komt daar wel een reële ontmoeting uit verder! Een lijst van opvangcentra vind je hier: <https://www.fedasil.be/nl/opvangcentra>.

6. Getuigenis van Sham: <https://youtu.be/qnRur-uJQ28>

7. Getuigenis van Mohamed: <https://youtu.be/1y3DN9vhSWk>

TIPS OM MOEILIJKE DEBATTEN IN JE KLAS IN GOEDE BANEN TE LEIDEN

De school is de plaats bij uitstek waar leerlingen kunnen leren hun mening te formuleren en respectvol om te gaan met andere meningen. Maar in debat/dialogo gaan is geen eenvoudige vaardigheid en vraagt oefening. We geven enkele tips & tricks.

Je kan alvast starten met op voorhand goede afspraken te maken met de leerlingen. Je kan vertrekken vanuit deze basisafspraken:

- Ik neem actief deel.
- Ik kies zelf wat ik wel en niet deel.
- Ik spreek in naam van mezelf, niet in naam van anderen.
- Ik laat anderen hun mening geven.
- Ik luister naar de anderen wanneer zij aan het woord zijn.
- Ik respecteer andere meningen dan de mijne.
- Ik vertel niet verder wat gedeeld wordt door andere leerlingen.

Als leerkracht heb je een belangrijke rol om de discussie te faciliteren en op zoek te gaan naar verbinding. Hier enkele tips:

- Start met een eenvoudige vraag of stelling.
- Zorg dat de gemaakte afspraken gerespecteerd worden.
- Vraag door wanneer leerlingen veralgemenende uitspraken doen:
  - "Wat maakt dat je dit zegt?"
  - "Kan je een voorbeeld geven dat je mening ondersteunt?"
  - "Klopt dat altijd?"
  - "Klopt dat voor iedereen?"
  - "Kan je uitleggen hoe je dat precies ziet?"
- Besteed aandacht aan het "stille midden", dat zijn leerlingen die geen uitgesproken mening hebben. Let erop dat je hen actief betreft.
- Ga op zoek naar zaken waarover er eensgezindheid is. Dat zorgt voor verbinding. "Zijn we het eens dat ...?"

Worden er kwetsende uitspraken gedaan of extreme standpunten geuit, stel dan grenzen, zodat je een veilig klimaat behoudt voor alle leerlingen. Maar laat de leerling in kwestie tegelijk merken dat je hem/haar nog steeds wil betrekken in het gesprek. Anders riskeer je dat leerlingen enkel nog sociaal wenselijke standpunten uiten (maar eigenlijk iets anders denken dan ze zeggen), zich terugtrekken uit het debat, of dat ze steeds extremere standpunten gaan uiten om zich 'te laten gelden'.

- Geef bijvoorbeeld volgende boodschap: "Ik schrik van jouw (harde) uitspraak. In onze klas vind ik het belangrijk dat we respectvol met elkaar omgaan. Kan je je mening op een andere manier formuleren?"
- Win eventueel tijd door aan te geven dat je de uitspraak ongepast vindt en dat je het er later graag nog over wil hebben.

ACTIEPISTES

"WALK IN MY SHOES" HEEFT JE INFORMATIE GEGEVEN, DOEN STILSTAAN BIJ DE REALITEIT VAN MIGRATIE EN MISSCHIEEN OOK GERAAKT. MOGELIJKS HEEFT HET JOU EN JE KLAS 'GOESTING' GEGEVEN OM OP JULLIE EIGEN NIVEAU EEN STEENTJE BIJ TE DRAGEN AAN EEN MEER OPEN EN SOLIDAIRE SAMENLEVING. HIER ONTDEK JE HOE JIJ EN JE LEERLINGEN DIT INDIVIDUEEL EN IN KLASVERBAND KUNNEN DOEN.

Individueel: Wat kunnen je leerlingen op hun niveau doen voor een meer inclusieve samenleving?

- Ontmoeten ze op school of in hun vrije tijd jongeren die nog niet zo lang in België wonen? Dan kunnen zij het eerste **contact** leggen: voorstellen om de jongere rond te leiden, hem/haar uitnodigen voor activiteiten... Zonder echter verwachtingen te hebben: de persoon is vrij om hier op in te gaan of niet, maar weet zo dat hij bij anderen terecht kan.
- Horen ze iemand iets zeggen dat kwetsend is voor mensen van een bepaalde afkomst, huidskleur, religie...? Zien ze dat iemand uitgesloten of gepest wordt, om welke reden dan ook? Dan is het belangrijk dat ze durven te **reageren**. Dit kan op verschillende manieren: de persoon aanspreken die deze uitingen doet, aan het doelwit tonen dat ze achter hem/haar staan, er een volwassene bijhalen...
- Moedig je leerlingen aan om een **open houding** aan te nemen ten aanzien van diversiteit in de klas en samenleving. Laat hen kennismaken met verschillen in talen, culturen, ...

TIP: Als leraar speel je ook een belangrijke rol in het creëren van een klasomgeving waar vluchtelingenjongeren zich thuis kunnen voelen. In de lesmodule "Steun bieden aan vluchtelingenkinderen" van Augeo, leer je hoe je dit kan doen. Je kan er gratis mee aan de slag als je je registreert.

In groep: Wat kunnen jullie als klas doen?

- **Ga in ontmoeting** met mensen met een migratieverhaal. Hoe begin je eraan?
  - Werk je ontmoeting samen met je leerlingen uit. Wie willen jullie graag ontmoeten? Wat willen jullie doen tijdens deze ontmoeting? Vergeet niet dat je je project waarschijnlijk moet bijstellen, afhankelijk van met wie je samenwerkt.
  - Ga in je buurt op zoek naar organisaties waarmee je in ontmoeting kan gaan: opvangcentra⁸, centra voor volwassenonderwijs, OKAN-klassen, verenigingen, ...
  - Werk samen met je partner de activiteit uit die je graag wil doen: knutselen, samen koken, een voetbalwedstrijd, een spel, ...
  - Bespreek nadien met je leerlingen: Hoe hebben ze het beleefd? Wat hebben ze geleerd? Wat hebben zij eruit gehaald? Van hun belevingen kunnen ze ook een poster (met foto's) maken, om er belang aan te geven en zich de activiteit te herinneren en om andere leerlingen te inspireren.
- **Toon een film** in de klas rond het thema (tip: 'Binti')⁹ en organiseer een nabespreking.
- **Bezoek het Red Star Line museum** in Antwerpen.
- Laat je leerlingen het geleerde **op een creatieve manier delen** met hun schoolgenoten. Ze kunnen bijvoorbeeld een tentoonstelling maken rond de oorzaken waarom mensen op de vlucht slaan. Ze kunnen ook op een creatieve manier tonen dat iedereen welkom is op school (door het maken van posters, een video, ...).
- Ga aan de slag met lesmateriaal van andere organisaties. Je vindt een overzicht in het volgende hoofdstuk, 'achtergrondinformatie'.

8. Een lijst van opvangcentra vind je hier: <https://www.fedasil.be/nl/opvangcentra>.

4. ACHTERGRONDINFORMATIE:

VLUCHTELINGEN EN MIGRATIE IN ZES VRAGEN

1. Wat is het verschil tussen een migrant en een vluchteling?

'**Migranten**' is een koepelterm voor mensen die hun land verlaten om elders te gaan wonen. Dit kan om meer 'vrijwillige' redenen zijn (studies, liefde, zin voor avontuur, betere toekomst) of om 'onvrijwillige' redenen (oorlog, vervolging, gebrek aan mensenrechten, klimaatverandering, ...). Sommigen hebben verblijfsrecht in het land van aankomst, anderen verblijven er irregulier (zonder verblijfsrecht). Het woord 'migrant' verwijst dus niet naar een specifiek verblijfsstatuut, het is een meer algemene benaming voor mensen die naar een ander land verhuizen.

'**Vluchteling**' is – in tegenstelling tot de term migrant – een officieel statuut waaraan bepaalde rechten en plichten vasthangen. Zo krijgt iemand die in ons land erkend is als vluchteling ook een verblijfsrecht. De voorwaarden om erkend te worden als vluchteling, werden vastgelegd in het Vluchtelingenverdrag (de Conventie van Genève) dat in 1951 werd afgesloten en ondertekend is door zo'n 150 landen. Volgens dit verdrag is een vluchteling iemand die zich buiten het eigen land bevindt, met reden bang is voor vervolging en de bescherming van het eigen land niet kan of wil invoeren. De reden van vervolging moet één van de volgende zijn: zogenaamd "ras" (ethniciteit), godsdienst, nationaliteit, politieke overtuiging of sociale groep. Men kan het statuut van vluchteling krijgen nadat men een **verzoek om internationale bescherming** (asielaanvraag) doet.

In principe kunnen mensen dus enkel erkend worden als vluchteling als er sprake is van persoonlijke vervolging (bijvoorbeeld omwille van hun politieke opinie, religie, seksuele voorkeur...). In Europa bestaat er ook een specifiek statuut voor mensen die niet

'persoonlijk' vervolgd worden maar wel aantonen een reëel risico op ernstige schade te lopen in geval van terugkeer naar hun land van herkomst, bijvoorbeeld omdat er in hun regio een gewapend conflict gaande is dat gepaard gaat met willekeurig geweld tegen burgers. Dit noemen we het statuut van **subsidiare bescherming**.⁹

Het begrip **vluchteling** gebruiken we ook meer algemeen als we spreken over mensen die gedwongen werden hun land te ontvluchten. Om in de eerste plaats te benadrukken dat het gaat om mensen zoals jij en ik, kunnen we in dat geval eigenlijk beter spreken over: mensen op de vlucht, mensen die gevlucht zijn, personen met een vluchtverhaal, ...

Gezien migranten een koepelterm is voor mensen die elders gingen wonen, zijn alle mensen die gevlucht zijn, migranten. Maar uiteraard zijn niet alle migranten vluchtelingen.

 Wist je dat slechts een kleine minderheid van de mensen die naar België komt, verzoekers om internationale bescherming (asielzoekers) zijn? Gemiddeld waren er tussen 2016 en 2020 voor elke 100 immigraties, 15 verzoeken om internationale bescherming. De meerderheid van de mensen die naar België migreerde, waren burgers van de Europese Unie die zich via het vrij verkeer van personen binnen de EU in België mochten vestigen.¹⁰

9. Dit statuut verschilt een beetje van het statuut van vluchteling, bijvoorbeeld: bij een vluchteling is het initieel verblijfsrecht 5 jaar, bij een subsidiair beschermde 1 jaar. In beide gevallen kan dit verlengd worden.

10. Je vindt meer informatie in het jaarrapport van Myria (2022):

https://www.myria.be/files/MYRIA_2022_internationale_bescherming.pdf

2. Waarom vluchten mensen?

Conflicten en geweld is wereldwijd één van de belangrijkste redenen om te vluchten. Daarnaast vluchten veel mensen uit angst voor vervolging, bijvoorbeeld omwille van hun etniciteit (denk aan de Hutu's en Tutsi's tijdens de Rwandese genocide of de Rohingya in Myanmar), hun politieke overtuiging (denk aan kritische journalisten in Turkije), omdat ze tot een bepaalde sociale groep behoren (bv. LGBTQ-personeel in een land waar homoseksualiteit gecriminaliseerd wordt) of omwille van hun godsdienst (bv. vervolging van Jezidi's in onder meer Irak). Mensen die om één of meerdere van deze redenen op de vlucht slaan, kunnen internationale bescherming krijgen (als vluchteling of subsidiaire beschermd).

Sommige mensen slaan op de vlucht omwille van andere redenen: bijvoorbeeld omdat hun woonomgeving door de gevolgen van de klimaatverandering onleefbaar wordt. Voor hen bestaat er in het internationaal recht (nog) geen beschermingsstatuut. Vaak zijn zij ontheemd in eigen land of vluchten zij naar buurlanden, waar ze in precare omstandigheden (vaak zonder verblijfsrecht) wonen.

3. Waarom kunnen vluchtelingen niet gewoon veilig met het vliegtuig reizen?

Vluchtelingen beschikken zelden over geldige reisdocumenten. Daar zijn meerdere redenen voor. Zo is het voor hen vaak heel moeilijk om aan een paspoort te geraken, bijvoorbeeld omdat paspoortkantoren in hun land omwille van conflicten gesloten of ontoegankelijk zijn, of omdat het niet aan hen wordt uitgereikt. Een nog groter obstakel is dat het voor hen, zelfs met een geldig paspoort, heel moeilijk is om een visum te verkrijgen om te reizen naar (Westerse) landen.¹¹

Dit maakt dat vluchtelingen in veel gevallen aangewezen zijn op ongereguleerde routes: doorheen de Sahara of met een boot over de Middellandse Zee bijvoorbeeld. Deze routes zijn vaak gevaarlijk, en vaak enkel af te leggen met de hulp van een smokkelaar die het transport en de nodige papieren regelt en daar veel geld voor vraagt. In absolute cijfers is de Middellandse Zee overigens de meest dodelijke migratielane ter wereld. Het Europese beleid van gesloten grenzen en 'externalisering' van de grenzen (door akkoorden te sluiten met landen als Turkije, Libië en Tunesië om vluchtelingen tegen te houden), maakt deze routes nog gevaarlijker. Dit verklaart mee waarom er onder de mensen die internationale bescherming aanvragen in ons land meer mannen dan vrouwen zijn. Wanneer zij een veilig land kunnen bereiken en enkel wanneer ze internationale bescherming krijgen (vaak na enkele maanden tot jaren), kunnen zij een procedure voor gezinshereniging opstarten. Als dit lukt, kunnen hun familieleden veilig naar België reizen om zich bij hen te voegen.

11. Op [deze website \(passportindex.org\)](http://deze.website(passportindex.org) kan je zien dat je bijvoorbeeld vanuit Afghanistan – dat helemaal onderaan in de lijst staat – slechts naar 40 landen (enkel niet-Westerse landen) visumvrij kan reizen. Voor 'gewone' Afghanen is het vaak onmogelijk om een visum te bekomen. Ter vergelijking: vanuit België kan je naar 175 landen visumvrij reizen.

4. In welke landen worden de meeste mensen op de vlucht opgevangen?

Vangt Europa alle mensen op de vlucht op? Zeker niet. De meeste mensen die op de vlucht slaan, steken nooit de landsgrens over. Bijna 60% is op de vlucht in het eigen land. Van de vluchtelingen die wél de landgrens oversteken, verblijft 70% in buurlanden (landen die grenzen aan hun herkomstland).¹²

Landen die het grootste aantal (in absolute cijfers) vluchtelingen opvingen in 2022, waren Turkije, Iran, Colombia, Duitsland en Pakistan. De meeste vluchtelingen worden niet opgevangen in rijke landen, maar wel in midden-inkomenslanden. Ook vangen lage-inkomenslanden in verhouding tot hun bevolkingsaantal en middelen, disproportioneel veel vluchtelingen op. Ongeveer één zesde van de vluchtelingen (16%) wordt opgevangen in deze landen, die slechts één tiende van de wereldbevolking vertegenwoordigen en één tweehonderdste van de globale rijkdom.

Libanon is een voorbeeld van een land met een hoog aandeel vluchtelingen en weinig middelen. In dit land is 1 op 7 inwoners vluchteling, voornamelijk uit Syrië. Daarnaast vangt het land al decennialang een grote groep Palestijnse vluchtelingen op. Tegelijkertijd moet Libanon het hoofd bieden aan een enorme economische (en politieke) crisis, die leidt tot grote armoede onder de bevolking maar zeker ook onder de vluchtelingen in het land.

5. Hoe makkelijk/moeilijk is het leven voor mensen op de vlucht na aankomst in België?

Eenmaal aangekomen in het nieuwe gastland, zit de tocht richting een nieuw en veilig leven er nog niet op. Op dat moment begint een nieuwe etappe vol uitdagingen. Als de persoon kans wil maken op een beschermingsstatuut, moet hij of zij een verzoek doen om internationale bescherming (asiel-aanvraag). In principe heeft de persoon gedurende de asielprocedure recht op bed, bad, brood en begeleiding, namelijk een slaapplek (meestal in een collectief opvangcentrum), maaltijden, sanitaire voorzieningen, kledij en sociale, juridische en/of medische begeleiding.¹³

Het is dan wachten op het interview bij het 'Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen' (CGVS), waarbij nagegaan wordt of de persoon in aanmerking komt voor een statuut als vluchteling of subsidiaire beschermde. Indien dat

niet zo is, wordt het verzoek afgekeurd en krijgt de verzoeker het bevel om het grondgebied te verlaten.

Als de persoon wél verblijfsrecht krijgt, begint een nieuwe puzzel, meer bepaald de moeilijke etappe waarin de persoon slechts 2 maanden de tijd krijgt om een eigen woonst te vinden. Daarnaast begint de zoektocht naar werk, het onder de knie krijgen van een nieuwe taal, het opbouwen van een netwerk, de weg vinden in de administratieve en juridische verplichtingen, het gewoon worden aan de nieuwe cultuur en het onbekende land, enzovoort. Dit allemaal terwijl de persoon vaak bepaalde trauma's moet verwerken, ver weg is van familie en vrienden en daarbovenop niet zelden het hoofd moet bieden aan discriminatie en racisme. De moeilijkheden van dit inclusieverhaal worden vaak erg onderschat.

6. Waar vind ik meer info?

Wil je je verder verdiepen in het thema en migratie en vluchtelingen? Dan verwijzen we je graag door naar de leeromgeving 'Teaching Migration'. De leeromgeving bestaat uit verschillende modules die je op eigen tempo kan doornemen. Er is ook een specifieke leerlijn 'migratie' te vinden. Daarin worden verschillende thema's besproken, zoals: 'wat is migratie', 'waarom migreren mensen' en veel meer. Je vindt er ook feiten en cijfers rond migratie in België. Maak gratis een account aan voor het leerplatform via [deze link](#).¹⁴

Où trouver des chiffres et des statistiques ?

- **CGVS:** Het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen publiceert maandelijks cijfers over (onder meer) het aantal verzoeken om internationale bescherming in België.
- **Fedasil:** Cijfers over de opvangcapaciteit, de bezettingsgraad, vrijwillige terugkeer, ...
- **Federaal Migratiecentrum Myria:** Stelt cijfers ter beschikking rond migratie in België.
- **Statbel:** Bij het thema "bevolking" kan je diverse cijfers vinden met betrekking tot migratie in België, nationaliteitswijzigingen, diversiteit naar herkomst, ...
- **UNHCR:** The UN Refugee Agency verzamelt cijfers over mensen op de vlucht wereldwijd. Ze voorzien algemene data, maar brengen ook jaarlijks het Global Trends Report uit.
- **IOM:** De Internationale Organisatie voor Migratie verzamelt gegevens en doet onderzoek naar migratie. Ze publiceren algemene data, en brengen ook jaarlijks het World Migration Report uit.

¹². UNHCR (2023), Global Trends in 2022. <https://www.unhcr.org/global-trends-report-2022>

¹³. We zien echter dat al een aantal jaren veel (mannelijke) asielzoekers geen opvang krijgen, of pas na een aanzienlijke wachttijd van enkele maanden.

¹⁴. [caritasacademy.be](#)

7. Andere lesmaterialen rond deze thema's

Lesmateriaal rond mensen op de vlucht

- UNHCR: [Lesmateriaal over mensen op de vlucht](#) (9- tot 12-jarigen): onder meer eenvoudige video's rond basisbegrippen, een gids met ideeën om de thematiek te integreren in de leerstof, lesmateriaal rond diversiteit en nieuwkomers in de klas en een video-oefening rond het verhaal van een tweeling die uit Syrië is gevlucht.
- Hetpaleis i.s.m. Good Chance: [Educatief pakket Walk With Amal](#) (er zijn verschillende pakketten, waarvan één voor 7-11 jarigen): Het pakket werd uitgewerkt naar aanleiding van de komst van Kleine Amal - een reuzenpop die een Syrisch vluchtelingenmeisje verpersoonlijkt - in België. Het educatief pakket behandelt op speelse wijze vragen rond migratie, klimaatverandering en identiteit.
- Red Star Line Museum en Studio Globo: [educatief pakket rond het thema vluchten](#) (3e graad lager onderwijs). Dit lespakket is een goede voorbereiding op een bezoek aan de tentoonstelling vluchtverhalen in het Red Star Line Museum.
- Fedasil: Animatiefilm [op de vlucht](#) (lager onderwijs): kennismaking met het parcours dat verzoekers om internationale bescherming afleggen. Brochure '[Zo woont Mo](#)' over het leven in een opvangcentrum (8-11 jaar).

Lesmateriaal rond identiteit en diversiteit

- Onderwijscentrum Gent: [Mag ik anders zijn?](#) (8- 12 jaar): Een educatief pakket om met lagere schoolkinderen aan de slag te gaan rond diversiteit en meervoudige identiteit.
- Studio Globo: [Over de strepen](#) (9- 11 jaar): een (betalend) inleefatelier rond diversiteit + lesmateriaal om je leerlingen hierop voor te bereiden.
- Schoolforrights - [Ge zijt wie ge zijt](#) (6- 14 jaar): Een lespakket rond non-discriminatie en identiteit.
- Shapes for Schools: [Lesmateriaal bij boeken over diversiteit, familie, emoties en vriendschap](#) (6-12 jaar).

5. ONDERTEUNEND MATERIAAL BIJ "WALK IN MY SHOES"

JE VINDT AL HET BENODIGDE MATERIAAL OM "WALK IN MY SHOES" TE GEBRUIKEN OP ONZE WEBSITE (ZIE QR-CODE HIERONDER). SOMMIGE ITEMS ZIJN OOK BIJGEVOEGD ALS BIJLAGE IN DIT DOSSIER.

- Een powerpoint die je kan gebruiken voor de voorbereidende les en de nabespreking.
- Personage-fiches Eritrea, om uit te printen.
- Een werkblad voor de voorbereidende les (ook in bijlage).
- Een schematisch overzicht van het parcours van Senait (voor jou als leraar) (ook in bijlage).
- De leestekst die je voorleest bij het doorlopen van Walk in my shoes (ook in bijlage).
- Een kaart die de mogelijke route van Senait toont, om uit te printen.
- Een werkblad voor de nabespreking (ook in bijlage).
- De twee video's die je kan gebruiken bij de nabespreking.

Materiaal-pagina

<https://www.caritasinternational.be/nl/educatie/walk-in-my-shoes-junior-lesmateriaal>

WAT DENK JIJ OVER "WALK IN MY SHOES"?

<https://forms.gle/4cXQXForD2mH3ypBA>

WERKBLAD VOOR DE VOORBEREIDENDE LES

Is deze stelling over Eritrea juist of fout? Verbeter als het fout is.

1. In Eritrea spreken alle inwoners dezelfde taal en hebben ze hetzelfde geloof.

Juist/ Fout .....

2. In Eritrea worden verschillende geloofsgemeenschappen uitgesloten. Soms worden mensen opgesloten in de gevangenis omwille van hun geloof.

Juist/ Fout .....

3. Jongeren in Eritrea moeten vanaf hun 18 jaar – en soms vroeger – verplicht het leger in.

Juist/ Fout .....

4. De dienstplicht bij het leger duurt ongeveer 1 jaar.

Juist/ Fout .....

5. Eritreeërs hebben veel vrijheid om een studie of job te kiezen.

Juist/ Fout .....

6. In Eritrea leeft men over het algemeen graag omringd door familie en vrienden.

Juist/ Fout .....

7. Mensen spreken er op straat heel vaak over wat er niet goed loopt in de politiek.

Juist/ Fout .....

8. De meeste kinderen gaan er naar school.

Juist/ Fout .....

Senait

SCHEMATISCH OVERZICHT VAN HET PARCOURS VAN SENAIT (VOOR JOU ALS LERAAR)

LEESTEKST BIJ WALK IN MY SHOES

scène	<p>Klik op de kaart op het land Eritrea. Senait (13 jaar) stelt zichzelf voor.</p> <p>Mijn voornaam betekent 'veel geluk' en ik vind dat dat goed bij me past. Ik ben heel positief, net als mijn moeder. Ik heb ook een stevig karakter, net als mijn vader. In Eritrea kan je daarmee in de problemen komen, dus heeft mijn moeder me verteld dat ik dat 'geluk' nog nodig zal hebben in mijn leven.</p> <p>Klik op start.</p>
1	<p>Lees: Mijn moeder heeft een winkeltje en ik help haar na schooltijd. Het is zwaar, maar we helpen elkaar. Mijn vader stierf in het leger tijdens de oorlog met buurland Ethiopië. Ik was toen nog erg jong. Hij wou helemaal niet vechten, maar hij was verplicht om bij het leger te gaan, zoals veel mannen en vrouwen in Eritrea.</p> <p>Ik hou van mijn land. De mensen zijn sociaal. We krijgen vaak bezoek van familie en vrienden. Dan maakt mijn mama zelf koffie. Terwijl de geur van koffiebonen en kruiden de ruimte vult, vertellen we onze verhalen. Mooie verhalen maar ook verhalen vol zorgen en angst. Want in Eritrea is het leven niet gemakkelijk. De president heeft alle macht en is hard voor ons. We hebben weinig vrijheid. Soms worden mensen zomaar in de gevangenis gezet, omdat ze zich uitspreken voor meer vrijheid en mensenrechten.</p> <p>Klik op 'Verdergaan'</p>
2	<p>Lees: Vorige week bezocht mijn oom ons vanuit het buitenland. Hij is een paar jaar geleden moeten vluchten, omdat hij onrecht aanklaagde en daarom riskeerde om gearresteerd te worden. Wij waren blij hem te zien, maar een buurman heeft hem herkend en heeft de politie verwittigd. De volgende dag moesten mijn moeder en ik naar het politiekantoor komen omdat ze mijn oom als een "verrader" beschouwen. Na ondervraging werd ik naar huis gestuurd. Ik moest de politie beloven dat ik mijn oom zou aangeven als hij zou terugkomen. Mijn moeder zit nog altijd daar.</p> <p>Klik op 'Verdergaan'</p>
3	<p>Lees: Wat moet ik doen? Ik zou mijn oom willen waarschuwen, maar dat kan niet, want de telefoon wordt afgeluisterd. Er rijden agenten rond die me in de gaten houden. Ik ben bang, ik weet niet wat ik moet doen. Mijn buurmeisje Mehret wil samen met twee vriendinnen wegvluchten uit Eritrea. Ik heb er al aan gedacht met hen mee te gaan, want dan kan ik mijn oom waarschuwen. Maar dan denk ik: het is verboden om zonder toestemming Eritrea te verlaten en dus gevaarlijk. En als je weg bent uit Eritrea, kan je niet meer terugkomen, want dan kunnen ze je gevangennemen.</p> <p>Het zou veiliger zijn als ik de buurt waar ik woon gewoon zou verlaten. Ik heb een tante in het noorden van Eritrea, misschien ben ik bij haar veilig? Maar het is een lange reis om alleen te maken en ik ben bang dat het verdacht zou lijken.</p> <p>Tip: voor je overgaat naar het dilemma, kan je je leerlingen vragen wat ze onthouden hebben van het verhaal van Senait. Ga na of ze alles goed begrepen hebben.</p> <p>Klik op 'Verdergaan'</p>
4	<p>Wat zou jij doen in mijn plaats? Zou je je verschuilen in het noorden van Eritrea, zou je met Mehret uit Eritrea vluchten of zou je afwachten?</p> <p>IK INFORMEER ME EERST OM SENAIT TE HELPEN DE JUISTE BESLISSING TE NEMEN</p> <p>1) Klik op: Ik beluister de getuigenis van het vluchtverhaal van Sham</p> <p>(sluit de video nadien door op het kruisje te klikken)</p> <p>Tip: vraag na de video: waarom is de vader van Sham uit Eritrea weggegaan?</p> <p>2) Klik op: Neem een beslissing ></p>
5	<p>Wat zou jij doen in mijn plaats?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je verschuilen in het noorden van Eritrea → Lees het vervolg bij 6 - Met Mehret uit Eritrea vluchten → Lees het vervolg bij 7 - Wachten → Lees het vervolg bij 8
6	<p>Weet je het zeker? Het is een lange reis om op mijn leeftijd in je eentje te maken.</p> <p>Ja, ik ben zeker → Lees het vervolg bij 43 // Ik neem een andere beslissing → Ga terug naar 5</p>

7	<p>Weet je het zeker? Als ik Eritrea verlaat, kan ik misschien nooit meer terugkomen. Ja, ik ben zeker → Lees het vervolg bij 9 // Ik neem een andere beslissing → Ga terug naar 5</p>
8	<p>Weet je het zeker? Hoe kan ik mijn oom nu aangeven als hij zou terugkomen? Ja, ik ben zeker → Lees het vervolg bij 43 // Ik neem een andere beslissing → Ga terug naar 5</p>
9	<p>Parcours 1) Vluchten met Mehret Lees: Mehret wilde eerst niet dat ik met haar meeding, omdat ik te jong ben. Maar ik drong aan en uiteindelijk vond ze het goed. Nu moeten we in het geheim ons vertrek voorbereiden. Ik vind het verschrikkelijk om te vertrekken zonder afscheid te kunnen nemen. Maar als onze families het te weten komen, zullen ze ons tegenhouden, omdat het gevaar groot is. Ik heb in een rugzak wat kleren gestoken. Mehret is in contact gekomen met een smokkelaar die ons tegen betaling zal meenemen naar buurland Ethiopië. We zullen 2 dagen 's nachts door de bergen trekken en ons overdag verstoppen, want de grensbewakers mogen ons niet betrappen. Klik op 'Verdergaan'</p>
10	<p>Lees: We zijn bij het begin van de avond vertrokken op de plaats van afspraak die de smokkelaar had opgegeven. Nu is het pikdonker. Je ziet bijna niet waar je stapt. Ik glijd uit op een steen en verstuik mijn enkel. Ik kan niet meer stappen. Mehret maakt een knoop in haar omslagdoek en wil me op haar rug dragen, maar de man trekt hem af hij zegt dat ik verloren ben en dat zij ook gearresteerd zal worden als ze niet snel verder loopt. Tegen mij zegt hij dat ik terug moet gaan naar de plaats van afspraak. Ik ben doodsbang om alleen achter te blijven, zonder Mehret en haar vriendinnen, en om gevonden te worden door de grenswachten. Maar ik kan niet iedereen in gevaar brengen. Klik op 'Verdergaan'</p>
11	<p>Wat zou jij doen in mijn plaats? Vraag je aan Mehret om je niet achter te laten? Of doe je wat de smokkelaar zegt, en keer je alleen terug naar de plaats van afspraak?</p> <p>IK INFORMEER ME EERST OM SENAIT TE HELPEN DE JUISTE BESLISSING TE NEMEN:</p> <p>1) Klik op: IK VRAAG AAN SENAIT WAT HAAR HART ZEGT - "Laat me niet alleen" (sluit het venster nadien door op het kruisje te klikken)</p> <p>2) Klik op: Neem een beslissing</p>
12	<p>Wat zou jij doen in mijn plaats?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mehret smeken om me niet achter te laten → Lees het vervolg bij 13 - Terugkeren naar de plaats van afspraak → Lees het vervolg bij 14
13	<p>Mehret smeken om me niet achter te laten Lees: Ik smee Mehret en ze keert terug. De smokkelaar laat ons achter en gaat met de anderen verder. Opeens horen we in de verte schoten. Doodsbang gaan we op de grond liggen. We zijn helemaal alleen, verder is er niets en we kennen de weg naar Ethiopië niet. Ik schrik op bij elk geluid ... Klik op 'Verdergaan' → Ga verder bij 15 (kaart)</p>
14	<p>Terugkeren naar de plaats van afspraak Lees: Opeens horen we schoten. Ik panikeer en smee Mehret om me niet achter te laten. Ze keert terug. De smokkelaar laat ons achter en gaat verder met de anderen. Opnieuw klinken er schoten. Doodsbang gaan we op de grond liggen. We zijn helemaal alleen, verder is er niets en we kennen de weg naar Ethiopië niet. Ik schrik op bij elk geluid ... Klik op 'Verdergaan' → Ga verder bij 15 (kaart)</p>
15	<p>*Kaart Eritrea → Ethiopië* Klik op het pijltje rechtsonder → Lees het vervolg bij 16</p>
16	<p>Lees: We zijn in Ethiopië geraakt en hebben de vriendinnen van Mehret teruggevonden. Hier heb ik mijn oom kunnen bellen om hem te waarschuwen en ik heb ook gehoord dat mijn moeder vrijgelaten is.</p> <p>We zijn ondertussen al 3 maanden in het noorden van Ethiopië, in de regio Tigray. We wonen in een kleine stad vlak bij de grens, waar veel Eritreeërs zijn. Maar er zijn veel spanningen in deze regio en elke dag zijn er meer soldaten en is er meer geweld. We zijn hier niet veilig. Veel Eritreeërs vluchten naar vluchtelingenkampen in buurland Soedan, we besluiten met hen mee te gaan. Klik op 'Verdergaan'</p>

17	<p>Lees: Ik herinner me nog heel goed de dag dat ik in toekwam in het vluchtelingenkamp in Soedan ik wist niet wat ik zag. Zo ver als we konden kijken, zagen we tenten en gebouwen. Sommige mensen verblijven hier al jarenlang en hebben stilaan de hoop opgegeven om ooit nog terug te keren. Ze zien er moe en ongelukkig uit.</p> <p>Omdat ik nog jong ben en zonder ouders in Soedan ben, hebben ze een familie gezocht in het kamp waar ik bij kan wonen. Mehret verblijft met haar vriendinnen in een ander deel van het kamp, we hebben elkaar al enkele weken niet gezien. Ik wil graag naar school gaan, maar er is op dit moment geen plaats voor mij. Ik heb het gevoel dat ik hier mijn tijd verdoe.</p> <p>Gisteren sprak ik met enkele jongeren die uit het kamp willen weggaan, omdat ze hier geen toekomst zien. Ze willen naar Libië gaan, aan de andere kant van de woestijn. Misschien moet ik met hen meegaan? Maar het is gevaarlijk om de woestijn te doorkruisen, er kan zoveel gebeuren onderweg.</p> <p>Klik op 'Verdergaan'</p>
18	<p>Ik weet echt niet wat ik moet doen. Wat zou jij in mijn plaats doen?</p> <p>Ga jij mee met de andere jongeren, ondanks de gevaren, of blijf je in het kamp?</p> <ul style="list-style-type: none"> - In het kamp blijven → Lees het vervolg bij 19 - Vertrekken met de andere jongeren → Lees het vervolg bij 20
19	<p>Weet je dat zeker? Ik zie hier weinig toekomst voor mezelf.</p> <p>Ja, ik ben er zeker van → Lees het vervolg bij 21 // Ik neem een andere beslissing → Ga terug naar 18</p>
20	<p>Weet je dat zeker? Er kunnen heel wat vreselijke dingen gebeuren onderweg.</p> <p>Ja, ik ben er zeker van → Lees het vervolg bij 22 // Ik neem een andere beslissing → Ga terug naar 18</p>
21	<p>Epiloog: In het kamp blijven</p> <p>Dit is hoe mijn leven eruitziet in vluchtelingenkampen.</p> <p>Lees: Het geweld in Ethiopië is gestopt en ik ben er teruggekeerd, naar een ander vluchtelingenkamp. Jammer genoeg lijken alle kampen op elkaar: er is geen toekomst, gewoon het dagelijkse leven dat zich eindeloos herhaalt. Alsof het leven op pauze staat. En ik wil zoveel doen, het is zo moeilijk om hier te leven. Maar ik ben tenminste veilig en ik leef nog. Daar ben ik heel dankbaar om. Ik hoop bovenal dat ik op een dag weer bij mijn familie kan zijn.</p> <p>Je hebt het einde van de serious game bereikt. Klik op 'EINDIGEN'.</p>
22	<p>Vertrekken met de andere jongeren</p> <p>Lees: Een maand geleden kwamen we in contact met een smokkelaar die tegen betaling een plekje voor ons in een vrachtwagen kon regelen. Een eerste vrachtwagen kon meteen vertrekken. Mijn vrienden uit het kamp zijn erin geklommen, maar voor mij was geen plaats meer.</p> <p>Vorige week was het eindelijk mijn beurt om te vertrekken. We rijden nu al dagenlang door honderden kilometers woestijn. We zitten met dertig op een vrachtwagen. Het is warm en ik heb zo'n dorst ... Ik probeer het water in mijn jerrycan te sparen, want het einde van onze reis is nog niet in zicht, maar ik voel me suf en zwak. Wat als ik flauwval en van de vrachtwagen val? Ik weet niet of ik dit ga overleven.</p> <p>Klik op 'Verdergaan'</p>
23	<p>*Kaart Soedan → Libië*</p> <p>Klik op het pijltje rechtsonder → Lees het vervolg bij 24</p>
24	<p>Lees: Na 17 vreselijke dagen, zijn we eindelijk door de woestijn geraakt. Ik heb het overleefd! We zijn nu in Libië. Maar dit land is niet veilig, mensen als ik kunnen hier gearresteerd worden of ontvoerd worden tegen losgeld. Ik hoor afschuwelijke verhalen over wat je hier kan overkomen. Ik wil hier echt niet blijven. Maar ik kan toch niet terugkeren, opnieuw door de woestijn? Sommige mensen steken de zee over, op weg naar Europa. Misschien moet ik hen volgen, ook al ben ik bang van de zee, want ik kan niet zwemmen. Om een plekje op een boot te krijgen, moet je bovendien veel geld betalen aan een smokkelaar die voor jou de overtocht regelt, en ik heb geen geld meer... Maar ik kan echt niet in Libië blijven, het is hier te gevaarlijk. Misschien zal ik in Europa wel veilig en vrij zijn en kan mijn familie op een dag ook naar daar komen? Ik besluit dat dit mijn enige kans op geluk is.</p> <p>Klik op 'Verdergaan'</p>
25	<p>Lees: De overtocht was een nachtmerrie. De smokkelaars hebben ons in het geheim op de boot gezet, 's nachts. We waren met 23, te veel voor zo'n klein rubberbootje. We hebben gebeden dat de kustwacht ons niet zou zien, dat er geen storm zou opsteken.</p> <p>Op een bepaald moment was de benzine op. We zaten midden op zee en we konden niets doen! Alleen maar wachten ... en hopen dat er een boot zou langsvaren.</p> <p>En dan ... heeft een boot ons gered.</p> <p>Klik op 'Verdergaan'</p>

26	<p>*Kaart oversteeek Libië - Italië (Lampedusa)* Klik op het pijltje rechtsonder → Lees het vervolg bij 27</p>
27	<p>Lees: En nu ben ik in Europa ... Ik ben op een klein Italiaans eiland, Lampedusa. Ik word opgevangen in een centrum maar er is niet genoeg plaats voor iedereen en geen perspectief om hier te leven. Het doet me denken aan de vluchtelingenkampen in Soedan. Ik heb een tante die in Engeland woont. Ook al heb ik haar nog nooit ontmoet, het idee om bij familie te zijn, geeft me een goed gevoel. Ik besluit om uit Italië te vertrekken, op weg naar Engeland. Klik op 'Verdergaan'</p>
28	<p>*Kaart Italië (Lampedusa) → België* Klik op het pijltje rechtsonder → Lees het vervolg bij 29</p>
29	<p>Lees: Ik ben nu in een land dat België noemt. Ik heb al zoveel pogingen gedaan om bij mijn tante in Engeland te geraken. Al tientallen keren kroop ik in een vrachtwagen, maar telkens werd ik gevonden. Ik geloof niet meer dat het me ooit zal lukken. En wat als ik hier in België blijf? Ik heb gehoord dat ik hier internationale bescherming kan aanvragen. Internationale bescherming is voor mensen zoals ik, die niet veilig zijn in hun land. Ze kunnen een ander land vragen om erkenning te krijgen als vluchteling en in dat land in veiligheid leven. Hoe meer ik erover nadenk, hoe beter deze keuze me lijkt. Klik op 'Verdergaan'</p>
30	<p>Lees: Ik heb een verzoek om internationale bescherming ingediend in België. Na 9 lange maanden heb ik het vluchtelingenstatuut gekregen. Ik kan het niet geloven, ik had nooit gedacht dat het geluk me nog zou toelachen. Eindelijk ben ik veilig ... en vrij. Nu woon ik samen met andere jonge vluchtelingen in een leefgroep, een gedeeld huis waar begeleiders ons ondersteunen. Ik ben ingeschreven op een school. Eindelijk kan ik mijn leven terug opbouwen, maar toch voel ik me vaak enorm verdrietig. Ik mis mijn familie en vrienden en het dorp waar ik woonde. Ik mis hoe mijn moeder me 's ochtends wakker maakte en ontbijt voor me klaarzette. In Eritrea had ik veel vriendinnen op school, maar op mijn nieuwe school voel ik me vaak alleen. Het is niet gemakkelijk om hier vrienden te maken. Ook denk ik nog vaak terug aan alles wat me overkomen is onderweg. Het lijkt alsof alles wat ik meegemaakt heb, mij vanbinnen kapot heeft gemaakt, ook al zie je dat niet aan de buitenkant. Klik op 'Verdergaan'</p>
31	<p>Ik vind het zo moeilijk en voel me alleen. Wat moet ik doen?</p> <p>IK INFORMEER ME EERST OM SENAIT TE HELPEN DE JUISTE BESLISSING TE NEMEN:</p> <p>1) Klik op: IK LUISTER NAAR HOE SHAM HAAR AANKOMST IN BELGIË BELEEFDE 2) Klik op: 'Neem een beslissing'</p>
32	<p>Ik vind het zo moeilijk en voel me alleen. Wat moet ik doen?</p> <ul style="list-style-type: none"> - De moed niet verliezen: het komt goed! → Lees het vervolg bij 33 - Het komt niet goed: ik geef het op. → Lees het vervolg bij 34
33	<p>"Nee ik kan niet meer" → Sluit door op het kruisje te klikken. Je gaat automatisch terug naar 32</p>
34	<p>Niet meer vechten</p> <p>Lees: Mijn begeleidster kwam langs op mijn kamer en zag dat ik het moeilijk had. Ze zei dat ze me niet in de steek zou laten. Dat zij er genoeg in gelooft voor ons tweeën, ook al geloof ik er zelf niet meer in. Want ik ben de sterkste persoon die ze kent. Het bewijs is er: alle beproevingen die ik al sinds mijn dertiende heb doorgemaakt. Ik KAN er komen. Samen hebben we beslist om een steungezin te zoeken waar ik af en toe naartoe kan. Klik op 'Verdergaan'</p>

35	<p>Lees: Lucie en haar gezin hebben mijn leven veranderd. Zij zijn mijn steunfamilie en we spreken regelmatig af om samen iets te doen gaan wandelen, samen koken en eten... Ik ben heel graag bij hen, ze zijn zo lief. Hen ontmoeten was een keerpunt voor mij. Ik voel dat mijn leven weer waarde heeft voor anderen en dus ook voor mezelf. Eindelijk valt alles een beetje op zijn plaats en zie ik licht aan het einde van de tunnel. Ook op school voel ik me beter. De leraar steunt mij en mijn Nederlands gaat goed vooruit. Vorige week nodigden enkele klasgenoten me uit om samen een film te kijken. Ik heb het gevoel dat ik stilaan mijn draai vindt en dat ik ook mijn geluk zal kunnen terugvinden.</p> <p>Klik op 'Verdergaan'</p>
36	<p>Lees: Ik heb recht op gezinshereniging met mijn moeder en broertjes. Dit betekent dat zij bij mij mogen komen wonen in België. Maar er is een probleem mijn familie moet naar Ethiopië gaan om de aanvraag te doen bij de Belgische ambassade daar, want in Eritrea is er geen. Maar als ze Eritrea verlaten, kunnen ze niet meer teruggaan als de gezinshereniging niet goedgekeurd zou worden. Dan riskeren ze voor de rest van hun leven vast te zitten in Ethiopië. Wat een moeilijke keuze. Ik wil graag gezinshereniging om hen hier in veiligheid te krijgen, niet om hen nog meer gevaar te laten lopen. Maar ik mis hen en ik heb hen nodig, want ik ben nog een kind, ook al heb ik verantwoordelijkheden als een volwassene. En als ik het nu niet doe, dan kan het later niet meer, want je moet jonger dan achttien jaar zijn.</p> <p>Klik op 'Verdergaan'</p>
37	<p>Nu snap je mijn dilemma. Wat zou jij in mijn plaats doen? Start je, ondanks het gevaar, de procedure waarmee mijn moeder en broertjes mogelijks naar België kunnen komen? Of neem je dit risico niet?</p> <p>IK INFORMEER ME EERST OM SENAIT TE HELPEN DE JUISTE BESLISSING TE NEMEN:</p> <p>1) Klik op: IK VRAAG AAN SENAIT: 'WAT ZEGT JE HART?' (Klik op het kruisje om te sluiten)</p> <p>2) Klik op: Neem een beslissing ></p>
38	<p>Nu snap je mijn dilemma. Wat zou jij in mijn plaats doen?</p> <ul style="list-style-type: none"> - De procedure starten → Lees het vervolg bij 39 - Het risico niet nemen → Lees het vervolg bij 40
39	<p>Weet je dat zeker? Ik zou het mezelf nooit vergeven als er hen iets overkomt. Ja, ik ben er zeker van → Lees het vervolg bij 41 // Ik neem een andere beslissing → Ga terug naar 38</p>
40	<p>Weet je dat zeker? Ik kan me niet voorstellen dat ik hen nooit meer zou zien... Ja, ik ben er zeker van → Lees het vervolg bij 42 // Ik neem een andere beslissing → Ga terug naar 38</p>
41	<p>Epiloog: Een aanvraag voor gezinshereniging indienen</p> <p>Dit is hoe ons leven eruitziet in België</p> <p>Lees: Na een lange procedure zijn mijn moeder en mijn broertjes eindelijk hier! Wat een geluk, wat een opluchting ... Mijn moeder is blij dat we weer samen zijn en hier veilig zijn, ook al was het moeilijk voor haar om de rest van de familie, haar vrienden en leven in Eritrea achter te laten.</p> <p>We horen van onze familie in Eritrea dat de situatie daar niet verbetert de mensen zijn niet vrij om te leven zoals ze zouden willen. En wanneer ik op televisie hoor wat de vluchtelingen in Libië of op zee meemaken, maakt me dat triest. Ik denk aan iedereen die niet evenveel geluk heeft gehad. Mijn moeder heeft gelijk, ondanks alles wat ik heb meegemaakt, heb ik een engelbewaarder.</p> <p>Je hebt het einde van de serious game bereikt. Klik op 'EINDIGEN'.</p>
42	<p>Epiloog: Geen aanvraag voor gezinshereniging indienen</p> <p>Dit is hoe mijn leven eruitziet in België</p> <p>Lees: Ik doe mijn best op school zodat ik mijn droom kan waarmaken om verpleegster te worden. Mijn Nederlands is vrij goed geworden. Ik heb ook een paar goeie vrienden kunnen maken. Ik probeer blij te zijn met alles wat er met mij gebeurt, ook al heb ik het gevoel dat ik mijn familie in de steek heb gelaten.</p> <p>Duizenden mensen lijden onder de onvrijheid in Eritrea of het gevaar onderweg. Ik denk aan hen en ik weet hoeveel geluk ik heb dat ik vrij en veilig ben.</p> <p>Je hebt het einde van de serious game bereikt. Klik op 'EINDIGEN'.</p>

43	<p>PARCOURS 2 (vluchten naar het noorden van Eritrea OF wachten om te zien wat er gebeurt)</p> <p>Lees: Gelukkig is mijn moeder vrijgelaten en is mijn oom niet meer teruggekomen. Wat Mehret betreft, haar poging om te vluchten is niet gelukt.</p> <p>Mijn moeder maakt zich de laatste tijd veel zorgen om mijn oudere broer. In de zomer voor het laatste jaar van de middelbare school werd hij samen met de leerlingen van zijn leeftijd naar het militair trainingskamp Sawa gebracht. Hij is nu al enkele maanden daar, ver van ons, en we hebben weinig nieuws van hem. In Sawa wordt hij voorbereid op zijn dienstplicht in het leger. Hij zal misschien meer dan tien jaar in dienst moeten gaan als soldaat. Ook mij zullen ze over enkele jaren meenemen. Mijn vrienden hebben over Sawa verteld en ik maak me zorgen. Je bent er niet vrij, je wordt er gedwongen hard te werken, ook wanneer het snikheet is, en elke kleine fout die je maakt, wordt streng bestraft. En ook na de militaire training, zal ik misschien als soldaat in het leger moeten blijven, mogelijks voor jaren. Ik weet niet wat ik ga doen als het mijn beurt is. Me verstoppen en niet gaan? Mijn moeder heeft ons dat afgeraden. Ze zegt dat het een verschrikkelijk leven is, je de hele tijd moeten verstoppen. Of het land verlaten? Mehret zegt dat ze het opnieuw wil proberen, misschien kan ik deze keer wél met haar meegaan?</p> <p>Klik op 'Verdergaan'</p>
44	<p>Wat een dilemma. Wat zou jij doen in mijn plaats?</p> <p>Zou je in Eritrea blijven, ook al moet je over enkele jaren naar het legerkamp gaan? Of zou je wegvluchten uit je land?</p> <ul style="list-style-type: none"> - In Eritrea blijven → Lees het vervolg bij 45 - Eritrea verlaten → Lees het vervolg bij 9
45	<p>Epiloog: In Eritrea blijven</p> <p>Dit is hoe mijn leven eruitziet in Eritrea</p> <p>Enkele jaren zijn voorbijgegaan. Ik heb mijn legeropleiding doorlopen en ben nu al een paar jaar in dienst als soldaat. Er lijkt geen einde aan te komen. Ik zou liever verpleegster zijn of eender welk beroep waarvoor geen geweld nodig is en ik zou in mijn dorp willen wonen. Ik heb die vrijheid niet en ook geen enkele andere. Maar ik leef tenminste nog. Ik bid dat er geen nieuwe oorlog met Ethiopië uitbreekt, om niet te moeten vechten tegen andere soldaten, zoals mijn vader dat heeft moeten doen.</p> <p>Ik mis mijn familie heel erg. We krijgen maar weinig verlof en als we elkaar dan een keer terugzien, zijn we altijd enorm blij.</p> <p>Je hebt het einde van de serious game bereikt. Klik op 'EINDIGEN'.</p>

WERKBLAD NABESPREKING

HET VERHAAL VAN SENAIT

Beantwoord de vragen individueel.

1. Wat vond je het meest indrukwekkend aan het parcours van Senait?

.....
.....

2. Geef een voorbeeld van een keuze die je samen met Senait moest maken.

.....
.....

Vond je dit een moeilijke of makkelijke keuze? Waarom?

.....

3. Welke verschillende emoties (gevoelens) heb je opgemerkt bij Senait?

.....
.....

4. Wat heb je gemeenschappelijk met Senait? (op vlak van persoonlijkheid, dromen, relatie met familie, ...)

.....
.....

5. Was het makkelijk voor Senait om een plaats te vinden waar ze haar toekomst kan uitbouwen?
Welke moeilijkheden kwam ze tegen?

.....
.....

Waren er ook positieve elementen?

.....

6. Ben jij al eens naar een ander land gereisd en hoe deed je dat? Is dit hetzelfde voor vluchtelingen, denk je?

.....
.....

WALK IN MY SHOES

Een interactieve tocht gebaseerd
op echte verhalen van vluchtelingen

www.walk-in-my-shoes.be/junior

Toegang tot het lesmateriaal van "Walk in my shoes":

[www.caritasinternational.be/nl/educatie/
walk-in-my-shoes-junior-lesmateriaal](http://www.caritasinternational.be/nl/educatie/walk-in-my-shoes-junior-lesmateriaal)

Deel je mening over "Walk in my shoes":

<https://forms.gle/4cXQXForD2mH3ypBA>

GEREALISEERD DOOR CARITAS INTERNATIONAL BELGIË EN COMMISSION JUSTICE ET PAIX,
MET DE STEUN VAN DE DIRECTIE - GENERAAL ONTWIKKELINGSSAMENWERKING, 2024.

